

Térbe kilépő

Jakobovits Miklós képeiről

Minden, elődeit és önmagát meghaladó, valóban új utat kereső művész „egyed-fejlődése” során – akár az embrió az anyaméhben – valamilyen formában megismétli a „törzsfejlődés”, esetünkben: a művészet történetének legfontosabb fázisait. Csak azt vagyunk képesek felelősen megragadni és meghaladni, amit alaposan ismerünk, s az évszázadok alatt felhalmozódott tudás a jelenkor eredményeivel ötvözötten válhat biztos alapjává, kiindulási pontjává a sajátos világlátás, szemlélet, alkotásmód és eszköztár kiválasztásának.

A művész „evolúciója” persze sok mindenben különbözik a biológiai egyedfejlődésétől, hiszen nem tartja tiszteletben a párhuzamos példa vonatkozásában kötelező időrendiséget, s a hatásokra nézvést az előzmények egyike-másika egyáltalán nem, kevésbé vagy hangsúlyosabban érvényesül. Így történhetett meg Jakobovits Miklós művészi pályája során, hogy csendéletfestőként fiatalon az olasz metafizikus pikúra hatása alá került, majd antropomorf tárgyak és tárgyiasult emberalakok képezték az átmenetet, következő, sokalakos kompozícióin pedig a trecento fogásai követhetők nyomon, s végezetül a festőiségen túli elvontság „aláaknázott” mezejére lépve teljesen felhagyott a narratívákat kínáló munkákkal. A felsorolás korántsem teljes, de még emlékeztetünk arra, hogy pályája során – saját bevallása szerint – művészi habitusában a nagy baszkokkal, katalánokkal rokonult, következetesen. Ráadásul – miután kollázskiruccanások és kerámiakalandok is beépültek munkásságába – úgy tűnt: Jakobovits műhelyében elkerülhetetlenné vált a plaszticitás, a harmadik dimenzióba való szelíd kitörés megkísérlése.

Lenyomatait, képtárgyai ennek a minimalizálással jegyben járó absztrahálásnak, lényegre törő szemléletnek a tapintható, kézzelfogható eredményei. A kétdimenziós felületről nem a perspektíva trükkjeibe kapaszkodva lép ki a térbe, hanem több, vékonyabban-vastagabban felhordott gipsz, krétapor, növénymag, miegyéb – legutóbb márványporréteg – alkalmazásával. A már-már monokróm felületek, avagy az egymáshoz közeli kolorit minimumát olykor felszabadult játékosággal, finom ecsettel „odapingált” részletek teszik változatosabbá. Ráadásul Miklós nem rejti véka alá, hogy bizonyos határok között „szabad kezet biztosít” a véletlennek, hiszen ezeknek a plasztikus képződményeknek a textúráját – a megvastagodott anyag törvényszerűségeinek engedelmességgel – szeszélyes repedések, a belső feszültségek kitörési nyomai gazdagítják.

„A belső titkok”, „az időtlenségéből érkező belső színek, energiák” felmutatása mellett (a művész kifejezései, amelyeket legutóbbi tárlatán, közös sétánk alkalmával használt) a harmóniára és a diszharmóniára való egyidejű törekvés foglalkoztatja. Ezek a műalkotások minden rendhagyó voltuk ellenére elsősorban mégiscsak a színeikben hatnak. S a hetvenes éveibe (!) észrevétlenül belépett ifjú művésznünk szinte diákos elégtétellel emlegeti: megtapasztalta, hogy olyan tárlatlátogatókat, akik prima vista idegenkednek a műveitől, végül

mégis sikerült megmételnie. „Furcsa kettősség hat bennem. A munkában nagyon önző vagyok – bizonygatja. – A ráció legfeljebb az első vázlatok papírra vetéséhez kelletik s arra, hogy némileg kordában tartsa felszabaduló energiáimat. Nagyon munkál bennem az ösztönösség, s a továbbiakban nem törődöm azzal, hogy készülő művemnek lesz-e vagy sem sikere. A befejezetlen, végig nem gondolt, félbe-szerbe hagyott munkát felületességnek tartom, a túlságosan befejezett mű pedig megtöri a lendületet.”

Jakobovits Miklós úgy lépett túl a piktúrán, hogy más szinten otthon legyen benne. Akár megannyi más alkotót a társművészetekből, őt sem kizárólag az eredmény érdekli, hanem a folyamat, az út maga, amelyen eddig eljutott. „Ez talán már nem is képzőművészet, hanem az élet élésének egy formája” – mondja egyik-másik képtárgya előtt megtorpantunkban. Persze számunkra, számára a „végtermék” sem közömbös. Hiszen az egymással szelíden beszélgető színek melegsége, a tér egyszeri és megismételhetetlen képzésének misztériuma a szemünk láttán válik teremtett valósággá.

Az alkalmat felhasználva kettősünk közös tárlatlátogatása idején szó esik a továbblépéssel kapcsolatos töprengéseiről is. Kiderül, hogy Jakobovits Miklós éppen arra vágyik, hogy megújulás gyanánt keményebb, egymással hevesebben perlekedő színekkel bíbelődjék. És urambocsá’ „létező” témák: tárgyak, alakok vászonra örökítése is foglalkoztatja. S mindebbe a váltásba az utóbbi esztendő eredményeit, művészeti fejleményeit is felhasználná, belefoglalná. Ha jól sejtem: Miklós barátunk úgy lépne vissza a festészeten túlról a piktúra világába, hogy az önfejlődési spirál felsőbb fokán verne tanyát a maga és mindannyiunk örömeire.

„Számomra nagyon idegenek az úgynevezett amerikai iskola törekvései. A művészetből nem szabad kivetni a humánusot – vallja a váradi művész –, meg kell őriznünk, táplálnunk kell a közeledés szentségét. Ezért érzem magaménak a spanyolok szinte vallásos viszonyulását a művészethez, azt az alkotói komolyságot, amellyel Goya, Velázquez, El Greco viszonyult a piktúrához. Erre a komolyságra építve lehet hozzálátni új dolgok kereséséhez.”

Szilágyi Aladár